

'nota bene'

Beste lezers,

De Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid heeft met veel enthousiasme zijn nieuwe mandaat aangevat. Er is een werkprogramma uitgewerkt, de commissies zijn opnieuw samengesteld. De eerste vraag om advies is in behandeling. Nieuwe projecten worden opgestart.

Er staan boeiende onderwerpen op ons menu: het innovatiepact, de samenwerking industrie-universiteiten-onderzoeksinstituten, wetenschaps- en technologieverkenningen, de rol van de universiteiten in de kennismaatschappij, de impact van open source software op innovatie en maatschappij en wetenschap. Zoveel interessante zaken die in het wetenschaps- en technologiebeleid van de toekomst sterk zullen spelen.

Om al deze complexe items te bestuderen en te doorgronden zet de VRWB twee belangrijke instrumenten in. Zo zijn er vooreerst de onderzoeksprojecten, die de Raad over de meest diverse onderwerpen feiten, cijfers en analyses aanreiken, nodig om de aanbevelingen van de VRWB degelijk te funderen. De onderzoeksprojecten hebben in het verleden zeker al hun relevantie bewezen. Ook het zopas afgelopen project 'Wetenschaps- en Technologieverkenningen in de Chemie en de Voeding in Vlaanderen' werd bijzonder positief onthaald door de VRWB, maar ook door de betrokken federaties, zo blijkt uit de getuigenissen van Dirk Carrez (Fedichem Vlaanderen) en Claire Bosch (Fevia Vlaanderen) verder in deze 'nota bene'. Ook voor de nog lopende projecten 'Science Sharing' en 'Het Doctoraatsproces' kondigen de resultaten zich veelbelovend aan. De nieuw geplande projecten gaan in dezelfde lijn verder met onderwerpen als het opzetten van een systematisch wetenschaps- en technologieverkenningsprogramma, een actualisering van de analyse van de Vlaamse deelname aan het ruimtevaartonderzoek in het kader van ESA, en een internationale benchmarking van de samenwerking universiteiten en hogescholen met onderzoeksinstituten en bedrijven.

En dan zijn er de commissies, die een sleutelrol spelen in de werkzaamheden van de VRWB. Zij zijn het kanaal bij uitstek waar de VRWB zijn mosterd kan halen. Wat er leeft in het werkveld, welke problemen zich daar aanbieden, dat kan in onze commissies naar boven komen en uitgediept worden. Het verheugt mij dan ook zeer dat de belangstelling om deel uit te maken van de VRWB-commissies zo groot was. Heel veel deskundige personen uit diverse geledingen werden voorgedragen. Bij de samenstelling heeft de VRWB getracht rekening te houden met een aantal evenwichten zoals op het vlak van de wetenschappelijke disciplines, van de sectoren, gender, de geledingen, ... Ik reken in het bijzonder op alle commissieleden om het huidige VRWB-mandaat vruchtbaar in te vullen en kijk met veel belangstelling uit naar hun voorbereidende rapporten.

Met de samenstelling van de commissies werden ook de commissievoorzitters aangeduid: Roger Bouillon zal de commissie Wetenschapsbeleid voorzitten, Gilbert Declerck wordt voorzitter van de commissie Technologiebeleid, Andreas De Leenheer zal de commissie Federale en Internationale Samenwerking trekken en Barbara Tan zal het voorzitterschap van de commissie Begroting en Financiën voor haar rekening nemen. De commissievoorzitters vormen samen met mij het dagelijks bestuur. Zijn taak is vooral de Raadsvergaderingen voorbereiden, de werkzaamheden van de commissies coördineren en op elkaar afstemmen, en erop toezien dat de beslissingen van de Raad worden uitgevoerd. En met deze ploeg zal dit zeker efficiënt gebeuren.

De vernieuwde VRWB-trein staat nu terug vertrekkensklaar en zal opnieuw snel zijn volle vaart bereiken.

Karel Vinck
Voorzitter

SEPTEMBER 2003

Wetenschaps- en technologieverkenningen in Vlaanderen: socio-economisch krachtenveld als motor voor technologie vernieuwing

2 - 5

Nieuwe onderzoeksprojecten 2003

6

Actueel

7

nota bene (bw. van modaliteit)
[Lat. (let goed op!), bijwoord van modaliteit bestaande uit de imperatief van het Latijnse werkwoord 'notare' (kenbaar maken, in zijn geest prenten, onthouden) en het bijwoord 'bene' wat 'goed' betekent. 'Prent dit dus goed in je hoofd, onthou het goed.'

WETENSCHAPS- EN TECHNOLOGIEVERKENNING SOCIO-ECONOMISCH KRACHTENVELD ALS

Wil Vlaanderen koploper blijven in wetenschap en technologie, dan moeten beleidsverantwoordelijken en bedrijfsleiders goed weten waar de prioriteiten liggen en in welke strategische domeinen ze best investeren. Bij de keuze van deze strategische domeinen zijn twee vragen doorslaggevend. Wat zijn vanuit de sociale en economische realiteit de behoeften aan nieuwe technologische ontwikkelingen in onze samenleving? Wat kan een kleine, ambitieuze regio als Vlaanderen op dat vlak aanbieden? Dit spanningsveld tussen vraag en aanbod in kaart brengen en van daaruit concrete aanbevelingen formuleren, is de grote uitdaging van wetenschaps- en technologieverkenningen. Onder leiding van professor Koenraad Debackere werkte de onderzoeksdienst Incentim van de K.U.Leuven een methodologie uit (zie nota bene, december 2001). De VRWB koos de chemische sector en de voedingssector uit om de theorie aan de praktijk te toetsen. In deze twee gevalstudies worden krachtlijnen en knelpunten opgespoord en pistes aangereikt voor de toekomst van elke sector. Projectmanager Arnold Verbeek van Incentim legt uit hoe het centrum daarbij te werk ging. Fedichem-adviseur Dirk Carrez voert het woord voor de chemische nijverheid en Algemeen afgevaardigde Claire Bosch van Fevia Vlaanderen doet dat voor de voedingsindustrie.

MACRO VERSUS MICRO

“Wil een innovatie of een technologie in de toekomst succesvol zijn, dan moet die aansluiten op de sociaal-economische krachten die spelen in de maatschappij”, zegt Arnold Verbeek. “Welke ontwikkelingen doen zich voor binnen onze kennismaatschappij wanneer we kijken naar de Europese regelgeving, milieuwetgeving, beschikbaarheid van onderzoeksinfrastructuur, economische ontwikkeling, toelevering, financiële markten, veiligheid, gezondheid, globalisatie? Hoe interageren al die factoren met elkaar en op welke wijze kan O&O daarop insprijken? Vanuit dat socio-economisch krachtenveld komt het er dan op aan de ‘blinde vlekken’ op te sporen in het wetenschaps- en technologiebeleid tussen enerzijds de behoeften aan onderzoek en technologische ontwikkeling binnen een bepaalde industrie en anderzijds het aanbod binnen de onderzoeksweld om aan die behoeften te kunnen voldoen. Dat is het macroniveau. Als de overheid die vlekken kent, kan ze een beleid uitwerken, prioriteiten vastleggen, keuzes maken, zorgen voor financiering. Op het microniveau is het zaak de bedrijven in de sectoren bewust te maken en te informeren over wat er zich op Europees en internationaal vlak afspeelt qua O&O, zodat zij op de trein kunnen springen. Want wat er momenteel Europees en internationaal gebeurt, is indicatief voor wat ons in Vlaanderen de komende jaren te wachten staat op het vlak van innovatie en ontwikkeling

van nieuwe technologieën” onderstreept Verbeek. “De competitiviteitspositie van onze regio zal in grote mate daarvan afhangen.”

INTERNE ONDERZOEKSFASE

De wetenschaps- en technologieverkenningen voor de chemie- en de voedingssector kwamen tot stand in twee fasen. Verbeek: “In de eerste *interne* fase analyseerden we rapporten, studies en verkenningsinitiatieven uit Duitsland, Engeland, de V.S., Japan, maar ook uit Nederland. Ook de situatie in Vlaanderen hebben we in kaart gebracht.”

Naast deze literatuurstudie organiseerde Incentim ook diepte-interviews met sleutelexperts. Voor de chemische sector werden zo’n 18 deskundigen uit de industrie, de universiteiten en de overheid geïnterviewd. Voor de voedingsnijverheid waren dat er 20. Niet alleen technologische ontwikkelingen en/of trends kwamen aan bod. Ook de bredere context was belangrijk. Hoe ervaart men de sector op dit moment? Wat zijn de markttrends? Wat met de evolutie binnen de financiële markten? De impact van milieu en gezondheid? De globalisatie? Waar liggen de knelpunten op het vlak van productie, mobiliteit, onderzoek?

EXTERNE ONDERZOEKSFASE

Deze eerste *interne* onderzoeksfase leverde voor elk van beide sectoren een gedetailleerd overzicht van tendensen op rond O&O, de internationale markten, maar ook de lokale Vlaamse situatie. Deze tendensen zijn vervolgens neergelegd in een serie stellingen. Die vormden de inbreng voor de tweede, *externe* onderzoeksfase. “We wilden die stellingen verder verfijnen en valideren en legden ze voor aan een nog grotere groep experts uit de industrie, de overheid, consumentenverenigingen, milieugroeperingen, de

INGEN IN VLAANDEREN: MOTOR VOOR TECHNOLOGIEVERNIEUWING.

academische wereld”, aldus Verbeek. Daarbij ging de aandacht vooral naar meer subjectieve dimensies zoals de aanvaarding en invoering van nieuwe technologieën (denk aan gemanipuleerde voedingsmiddelen, recyclageprocessen), de timing wanneer dat daadwerkelijk zou gebeuren, de mogelijke impact ervan op de bedrijfswereld en de maatschappij en de hele consensusvorming, communicatie en bewustwording daarrond.

SOCIO-ECONOMISCH KRACHTENVELD EN KNELPUNTEN

“Met deze duale aanpak krijg je een goed beeld van hoe de evolutie er de komende jaren ‘zou’ kunnen uitzien”, stelt Verbeek, “want technologieverkenning mag niet verward worden met technologievoorspelling. We hebben nu een geground beeld van de impact die grote socio-economische factoren hebben op relevante technologiedomeinen. Ook de technologische ontwikkelingen zelf werden voor de chemische en de voedingsindustrie zeer gedetailleerd geschetst. Er werd een schatting gemaakt van de timing waarop nieuwe ontwikkelingen mogen verwacht worden. En ook de haalbaarheid en de invoering van algemene trends en evoluties werden door de experts genuanceerd in kaart gebracht.”

Maar niet alleen de socio-economische krachten werden gedefinieerd, er kwamen ook opmerkelijke lokale aandachtspunten aan het licht. Ook zij hebben een grote weerslag op de toekomstige bedrijfssectorale evolutie van beide sectoren. De belangrijkste knelpunten werden gebundeld in 6 categorieën: (1) wetgeving en regionale implementatie, (2) beschikbaarheid van arbeidskrachten en opleiding, (3) kennisbasis en infrastructuur, (4) de rol van de overheid en de perceptie van de sector, (5) personeel en (6) logistieke infrastructuur. Elk van deze knelpunten wordt binnen beide sectoren met argusogen gevolgd. Uitschieter in deze reeks bleek de vrije

grote versnippering te zijn in het onderzoekslandschap. De experts stellen vast dat de behoeften van de industrie en het aanbod vanuit de wetenschappelijke wereld mekaar niet altijd dekken. Ook zijn er overlappingen in onderzoeksinspanningen zonder dat men weet wie met wat bezig is. Bescherming van intellectuele eigendom is voor vele bedrijven vaak onbekend terrein.

Vandaar de roep, zowel in de chemie als in de voeding, naar een ‘virtueel’ en in beginsel ‘niet-competitief’ overkoepelend kennisplatform. De chemische sector en de voedingssector in Vlaanderen bestaan uit een groot aantal KMO's. Voor Vlaanderen is het zeer belangrijk dat men, binnen de context van het Europese en internationale socio-economische krachtenveld, onderzoeksprioriteiten stelt, zeker omdat de middelen beperkt zijn en toonaangevend onderzoek meer en meer onbetaalbaar wordt.

“Wil Vlaanderen technologisch bij zijn, innovatiegericht werken, aansluiting zoeken bij Europese en internationale initiatieven, dan zijn een solide kennisbasis en een degelijke infrastructuur en netwerking een topprioriteit. De overheid kan daarin een belangrijke rol vervullen,” zegt Verbeek.

BEWUSTWORDING

“De sterkte van deze gevalstudies ligt niet alleen in de resultaten ervan, maar vooral ook in het hele proces van de verkenning zelf”, beklemtoont Verbeek. “Met de socio-economische krachten en de knelpunten als basis kunnen beleidsverantwoordelijken en bedrijfsleiders zich bewust worden van waar Vlaanderen staat in wetenschap en technologie en waar we naartoe kunnen. Deze verkenningen reiken een richting en een inzicht aan in te verwachten ontwikkelingen. Ze vormen een methode om alle belangrijke actoren te betrekken bij de strategische keuzes voor de toekomst zowel op bedrijfs- als op sectorniveau.”

ER ZIT AL EEN
VOLGEND PROJECT
IN DE PIJPLIJN

'Vlaams verkennings-
programma voor
wetenschap en technologie'

(zie verder pag. 6)

WETENSCHAPS- EN TECHNOLOGIEVERKENNEN SOCIO-ECONOMISCH KRACHTENVELD ALS

DE CHEMISCHE NIJVERHEID: WERKEN AAN MULTIDISCIPLINARITEIT

Adviseur innovatie, wetenschap en technologie Dirk Carrez van Fedichem Vlaanderen was vooral verrast door de gedetailleerdheid en de volledigheid van de gevalstudie voor de chemische sector: "Vooral de combinatie van socio-economische aspecten van de gehele problematiek zoals regelgeving, milieu, globalisatie, enzovoort, gekoppeld aan nieuwe technologieën, was voor veel bedrijfsleiders totaal nieuw. Dat alles nu zwart op wit staat, en bovendien onderzocht en samengebracht werd door een onafhankelijk bureau en niet door de industrie zelf, was bijzonder waardevol."

Carrez vindt de studie een goede stimulans om een aantal zaken verder te zetten of bedrijven te motiveren om een bepaalde richting in te slaan. "De uitdaging bestaat er nu in de resultaten en conclusies naar het brede veld van de KMO's over te brengen."

"Evident zal dat niet zijn. Want de chemiesector is KMO-intensief en bovendien erg gediversifieerd. De 10 grootste chemiebedrijven nemen ongeveer 80% van het onderzoek voor hun rekening. Onderzoek dat bovendien meestal in het buitenland plaats vindt. Het komt er dus op aan die 10

groten ervan te overtuigen in Vlaanderen te investeren in O&O en daarnaast de kleinere KMO's ervan te overtuigen de krachten te bundelen en mee te werken aan toekomstgerichte initiatieven."

BRAAKLIGGEND TERREIN

"De laatste jaren heeft men in de Vlaamse chemie-nijverheid veel geïnvesteerd in nieuwe technologieën, maar men is vergeten het verband te leggen met inter- en multidisciplinariteit", onderstreept Carrez. In de gevalstudie vonden de experts vooral het gebied tussen biotechnologie en chemie een braakliggend terrein. Specialiteiten daarin zijn ondermeer biosynthese, bio-katalyse, het gebruik van biomassa en bio-energie. Daarnaast is er de hele problematiek rond metinganalyse en proceswetenschappen. Dat zijn per definitie inter- en multidisciplinaire onderzoeksdomeinen. Disciplines die bovendien sterk beïnvloed zijn door de milieuproblematiek, duurzame ontwikkeling, afvalverwerking. Begrippen als *design from first principle*, *zero net life cycle waste*, *close loop* of *model based failure* zijn allemaal nieuwe ontwikkelingen bedoeld om processen zo optimaal mogelijk te maken. "Uitdagingen die je alleen kan aanpakken in gezamenlijk overleg", vindt Carrez.

ROAD-MAP EN KNELPUNTEN

Carrez hamert op de noodzaak van een *road-map*, een strategische visie voor innovatie en nieuwe technologieën: "Om de Europese boot niet te missen is het noodzakelijk om in Vlaanderen de know-how te creëren en daarvoor de nodige infrastructuur

INNOVATIE, MOTOR VAN DE VOEDINGSINDUSTRIE

Voor algemeen afgevaardigde Claire Bosch van voedingsfederatie Fevia Vlaanderen, Vlaamse vleugel van FEVIA (Federatie van de Voedingsindustrie van België) was de gevalstudie totaal nieuw. Bosch: "Wij zijn een kleine federatie voor een grote sector. In totaal 6.634 bedrijven met 86.955 werknemers en een totale omzet van 24,5 miljard euro in 2001. Tweede grootste industriële werkgever en derde grootste producent en investeerder in België. Een aantal grote bedrijven is heel modern en vertrouwd met nieuwe technologieën, maar voor het overige draagt de sector een weinig innovatief imago uit. Als federatie hebben wij deze thematiek tot nu toe niet op onze agenda geplaatst."

VOEDSELKETEN STAAT CENTRAAL

Een belangrijk fenomeen van de laatste jaren is de alsmaar toenemende bewustwording van de veiligheid van de voedselketen 'van akker tot aanrecht'. Veiligheid van de voedselketen is een *hot topic* in de

sector. Als Claire Bosch in dat verband praat over innovatie en nieuwe technologieën, dan denkt ze uiteraard aan de aanpak van prioritaire punten zoals waterzuivering, de verwerking van organisch en biologisch afval en de controle op de kwaliteit van de grondstoffen. "Die vormen een permanent aandachtspunt in onze sector. Als deze studie een motor wordt om die historische zwartepunten via nieuwe technologieën naar een hedendaagse oplossing te voeren, dan zou dat schitterend zijn", aldus Bosch.

Een ander *hot topic* is de ontwikkeling van nieuwe producten die inspelen op de veranderende eetgewoonten zoals nutraceuticals, functionele voedingsmiddelen, *convenience*-producten (voorgekookte, halfbereide voedingsmiddelen). Ook daar spelen innovatie en nieuwe technologieën voor de ontwikkeling van ethisch verantwoorde productieprocessen de komende jaren een doorslaggevende rol om de sector de nodige slagkracht te bezorgen.

INGEN IN VLAANDEREN: MOTOR VOOR TECHNOLOGIEVERNIEUWING.

en excellentiecentra voor nieuwe ontwikkelingen uit te bouwen. Overlegplatformen gekoppeld aan Europese netwerken zijn daarbij de uitgelezen weg. Europees commissaris voor Onderzoek Busquin heeft trouwens concrete plannen om multidisciplinaire technologieplatformen op te richten tussen de industrie, de overheid en de academische wereld."

De creatie van dergelijke platformen is ook een van de aanbevelingen van de gevalstudie. Carrez is overtuigd van de noodzaak van zo'n platformen in Vlaanderen. "Daar kunnen de verschillende betrokken actoren strategieën ontwikkelen om de chemische industrie in Vlaanderen te verankeren." Niet dat Carrez pleit voor een instituut voor de chemie zoals het VIB voor de biotechnologie of IMEC voor micro-elektronica. Maar een goed functionerend overlegplatform vindt hij echt wel noodzakelijk. Het onderzoek in Vlaanderen is volgens de studie te versnipperd. Dat is een knelpunt.

Twee andere grote knelpunten zijn het imago en de in- en uitstroom van studenten. De chemiesector kampt al jaren met een negatief imago. Chemie wordt geassocieerd met vervuiling. Carrez: "Nochtans worden er zware inspanningen geleverd op het vlak van afvalverwerking, waterzuivering, recyclage, milieuvriendelijke processen." Wat de in- en uitstroom van studenten in de scheikunde betreft, die is volgens de jongste statistieken ronduit catastrofaal. Het debat over de nieuwe BaMa-structuur in het hoger onderwijs is volgens Carrez de gelegenheid bij uitstek om op dat vlak overleg te plegen tussen overheid, academische wereld en industrie. Via informatie, com-

municatie en bewustwording denkt Carrez dat ook deze knelpunten zeker kunnen aangepakt worden.

CONCRETE ACTIES

Om de bewustwording bij de Vlaamse chemiebedrijven op te voeren heeft Fedichem heel concrete plannen. Een eerste stap is de publicatie van een vulgariserende brochure om de gevalstudie 'De chemische industrie in Vlaanderen – Op weg naar 2010' onder de 750 aangesloten bedrijven toe te lichten. Een tweede actiepunt is de organisatie van een studiedag in november van dit jaar, met workshops waarop de industrie en de academische wereld zich zullen buigen over de conclusies van de studie en over een aantal cruciale vragen. Waar staan we in Vlaanderen nu op het vlak van onderzoek? Waar moeten we meer investeren? Welke leemten moeten er opgevuld worden? In welke richting moet het verder? Wat met netwerking? En een derde stap is werken aan concrete voorstellen op het vlak van de instroom van studenten, om het aantal arbeidskrachten in de chemische sector terug op peil te krijgen.

In het nieuwe innovatie- en technologiebeleid zoals dat in de studie naar voren komt, staan interdisciplinariteit in onderzoek en vorming en samenwerking tussen alle betrokken actoren centraal. "Als we na de bewustwording erin slagen om de KMO's ook daadwerkelijk in dit nieuwe beleid te doen participeren, dan zitten we op het goede spoor. Wellicht is dat de belangrijkste toegevoegde waarde van deze studie", besluit Carrez.

VOORTREKKERSROL

Fevia is in ieder geval al gestart met het uitwerken van een aantal initiatieven. Dit jaar werd uitgeroepen tot het "jaar van de innovatie" in de voedingsindustrie. Een thema dat onmiddellijk aansloeg. In juni werd er al een seminarie aan gewijd.

Bovendien bestelde Fevia ook een SWOT-analyse van de sector. Uit deze analyse en uit de verkenningsstudie van de VRWB kwam als grote conclusie de verzuiging naar boven die ook de chemische sector deelt: het uitbouwen van een overkoepelend, niet-competitief overlegplatform waar alle betrokken partijen (laboratoria, verbruikersverenigingen, de distributie, de landbouw, milieuverenigingen) met elkaar rond de tafel kunnen gaan zitten om hun vragen en behoeften te confronteren met het aanbod vanuit de wetenschappelijke wereld. In dat verband werkt Fevia aan een beleidsbrief waarin de krachten van zo'n virtueel platform genuanceerd worden

uitgewerkt. Een werkgroep zal het project begeleiden. Fevia hoopt het platform te lanceren in 2005.

Bosch: "'Innovatie, motor van de voedingsindustrie' zal het thema zijn van de komende jaarvergadering in november. Op die vergadering zullen we de resultaten van de verkenningstudie en de SWOT-analyse toelichten. Daar zal Fevia ook vijf aanmoedigingsprijzen uitreiken voor de verschillende segmenten binnen onze sector: consumentenproducten 'kwaliteit en smaak', consumentenproducten 'gebruiksgemak', consumentenproducten 'gezondheid' en het innoverend ingrediënt. Daarnaast komt er ook een speciale prijs voor de meest innoverende KMO."

"We zijn er ons bewust van dat Fevia een voortrekkersrol zal moeten spelen om de vernieuwing in de voedingssector verder op gang te trekken", verklaart Bosch, "we zitten in een stroomversnelling en die willen we zeker niet laten uitdoven."

Jan Van Pelt

The logo for Fevia, consisting of the letters 'F E V I A' in a bold, sans-serif font, with a stylized yellow and blue graphic element below the letters.

Federatie Voedingsindustrie
Fédération de l'Industrie Alimentaire

VLAAMS VERKENNINGSPROGRAMMA WETENSCHAP EN TECHNOLOGIE

Nu een verkenningmethodologie is ontwikkeld en uitgetest aan de hand van een aantal gevalstudies, vindt de VRWB de tijd rijp voor systematische wetenschaps- en technologieverkenningen.

Zes activiteiten worden naar voren geschoven:

1. de 'foresight'-oefeningen in het buitenland systematisch opvolgen;
2. de buitenlandse resultaten overbrengen op de Vlaamse context;
3. criteria definiëren voor de selectie van te verkennen domeinen;
4. domeinen selecteren en prioriteiten stellen;
5. de ontwikkelde PBO-methodologie toepassen op de geselecteerde domeinen;

6. de verkenningsoefeningen opvolgen.

Op 23 april 2003 stemde de VRWB er mee in om aan de Leuvense onderzoeksgroep Incentim te vragen een conceptnota voor te bereiden die aangeeft hoe een 'Vlaams verkenningsprogramma voor Wetenschap en Technologie' zou kunnen worden georganiseerd.

Voor de verdere uitwerking van het concept en voor de organisatie en uitvoering van een Vlaams W&T-verkenningsprogramma, is het aangewezen dat er binnen het VRWB-secretariaat in samenwerking met Incentim de nodige expertise wordt opgebouwd.

VLAAMSE DEELNAME AAN RUIMTEONDERZOEK IN HET KADER VAN ESA OPVOLGINGSRAPPORT

In 1993 publiceerde de VRWB een eerste aanbeveling over de Vlaamse deelname aan ruimteonderzoek in het kader van ESA. In 1997 volgde een tweede aanbeveling op basis van een analyserapport over de evolutie sedert 1993. Nu plant de VRWB een tweede opvolgingsrapport met analyses over onder meer: de evoluties in het ESA-beleid, het EU-ruimtevaartbeleid en de relatie ESA-EU, het federale ruimtevaartbeleid, de betrokkenheid van Vlaamse universiteiten, bedrijven en onderzoeksinstituten in de federale besluitvorming, het ruimtevaartbudget. Ook zal worden nagegaan in hoeverre de eerdere aanbevelingen van de VRWB werden opgevolgd.

Voor de opvolging van dit rapport zal een Technisch Comité voor Ruimtevaartonderzoek worden opgericht. Naast de organisatie van hoorzittingen van de betrokken organisaties (POD Federaal Wetenschapsbeleid, ESA, EU, VRI, universiteiten, ...) zal het Technisch Comité zich verder bezig houden met literatuurstudie van beleidsdocumenten, onderzoek van ESA-contracten (1997-2003), berekenen van de return naar Vlaanderen en het opstellen van het opvolgingsrapport.

SAMENWERKING UNIVERSITEITEN EN HOGESCHOLEN MET ONDERZOEK-INSTELLINGEN EN BEDRIJVEN: INTERNATIONALE BENCHMARKING

De samenwerking tussen universiteiten, hogescholen en onderzoeksinstituten is één van de punten op de agenda van de vernieuwde VRWB. Belangrijke aspecten hierbij zijn: belemmerende en stimulerende factoren, nuttig gebruik van intellectuele eigendomsrechten, kennistransfer en internationale praktijk.

Om het debat hierover te voeden wil de VRWB een internationale vergelijkende studie uitvoeren om de situatie op dat vlak in een aantal referentielanden te onderzoeken.

Het onderzoeksproject omvat drie fasen:

1. inventarisatie van de bestaande vergelijkende studies
2. synthetiseren van de verzamelde informatie
3. uitdiepen van de problematiek in het kader van een internationale benchmarking.

WERKPROGRAMMA VRWB

Bij de aanvang van het nieuwe mandaat heeft de VRWB zijn werkprogramma opgesteld. Voor het eerste werkjaar staan onder meer de volgende topics op het programma:

1. Innovatiepact: opvolgen en actieve rol opnemen.
2. Samenwerking tussen universiteiten, hogescholen, onderzoeksinstituten en bedrijfsleven.
3. Systematische Wetenschaps- en Technologieverkenningen in Vlaanderen.
4. Universiteiten:
 - de rol van de universiteiten in de Europese kennismaatschappij.
- kritische analyse van het huidige financieringssysteem voor universiteiten (met aandacht voor internationale vergelijking).
- anticiperen op en gevolgen van het 6e KP voor de universiteiten.
- valorisatie van de onderzoeksresultaten.
5. De impact op innovatie van *open source software*.
6. Maatschappij en wetenschap, o.m. ethiek in de wetenschap.
7. Voorbereiden van een memorandum voor de nieuwe legislatuur.

NIEUWE SAMENSTELLING VRWB-COMMISSIES

Om adviezen voor te bereiden en problemen uit te diepen doet de VRWB een beroep op vier permanente commissies: de commissie Wetenschapsbeleid (CWB), de commissie Technologiebeleid (CTB), de commissie Begroting en Financiën (CBF) en de commissie Federale en Internationale Samenwerking (CFIS). Met het nieuwe mandaat van de VRWB werd

ook de samenstelling van deze commissies vernieuwd. Prof. Roger Bouillon (CWB), prof. Gilbert Declerck (CTB), mevrouw Barbara Tan (CBF) en rector Andreas De Leenheer (CFIS) werden aangesteld als commissievoorzitters.

Meer informatie over de samenstelling van de commissies vindt u op www.vrwb.vlaanderen.be.

AD-HOCWERKGROEP OPEN SOURCE SOFTWARE

Op 2 april 2003 vroeg minister Dirk Van Mechelen de VRWB om advies over 'Open Source Software' (OSS). Deze adviesvraag werd ingegeven door de toenemende ontwikkeling en implementatie van dergelijke software. Bij OSS kan de gebruiker gratis

en vrij beschikken over de broncode. Om dit advies voor te bereiden schakelt de VRWB een ad-hocwerkgroep 'open source software' in. Mevrouw Barbara Tan wordt er voorzitter van.

VRWB ONTVANGT MINISTERIËLE DELEGATIE UIT OBERÖSTERREICH

Van 16 tot 18 juni 2003 bracht een economische delegatie uit Oberösterreich, geleid door Landesrat Josef Fill, bevoegd voor wetenschaps- en technologiebeleid, een bezoek aan Vlaanderen. De delegatie bestond uit medewerkers van TMG (Technologie- und Marketinggesellschaft) en vertegenwoordigers uit universiteiten, de bankwereld en de media. Na een

algemene presentatie over het Vlaams wetenschaps- en technologiebeleid door de administratie Wetenschap en Innovatie, verwelkomde VRWB-voorzitter Karel Vinck het gezelschap. VRWB-secretaris Elisabeth Monard stelde de werking van de Raad voor. Na een korte toelichting door Josef Fill, was er nog tijd voor discussie.

STUDIEREEKS 10: SAMENWERKING TUSSEN KENNISINSTELLINGEN EN BEDRIJVEN INZAKE ONDERZOEK(SRESULTATEN): INTELLECTUELE EIGENDOMSRECHTEN, CONFLICTEN EN INTERFACES

Het eindrapport van het onderzoeksproject 'Bescherming van intellectuele eigendomsrechten bij samenwerking tussen universiteiten, bedrijven en onderzoeksinstituten' werd in juli 2003 gepubliceerd als het tiende nummer in de VRWB-studiereeks. Vlaams minister Marleen Vanderpoorten financierde het project in het kader van het Programma Beleidsgericht Onderzoek (PBO). De uitvoering was in handen van Stefan Coolsaet, met als promotoren de professoren Frank Gotzen en Marie-

Christine Janssens. Het thema zelf werd aangereikt door de VRWB. Het rapport schetst een globaal en overzichtelijk beeld, enerzijds van het kennisbeschermings- en exploitatiebeleid dat vandaag in de Vlaamse universiteiten, hogescholen en onderzoeksinstituten gevoerd wordt, en anderzijds, van de bestaande vormen van samenwerking tussen deze instellingen en bedrijven.

U kan de studiereeks verkrijgen door te mailen naar vrwb@vlaanderen.be.

nota bene

De Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB), opgericht bij decreet van 15 december 1993, is het adviesorgaan voor de Vlaamse regering en het Vlaams Parlement inzake elke aangelegenheid betreffende het wetenschaps- en technologiebeleid. De VRWB is een uniek forum waar vooraanstaande actoren uit de academische en sociaal-economische wereld zich beraden over de algemene krachtlijnen van het te voeren wetenschaps- en technologiebeleid in Vlaanderen.

De VRWB is samengesteld uit een voorzitter en zestien leden, allen benoemd op grond van hun deskundigheid en/of betrokkenheid bij het wetenschaps- en technologiebeleid in Vlaanderen. Zes van deze leden worden voorgedragen door de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR), drie door respectievelijk de werkgevers- en werknemersorganisaties vertegenwoordigd in de SERV, en vier leden worden rechtstreeks benoemd door de Vlaamse regering. Vijf hoge ambtenaren uit de Vlaamse administratie nemen met raadgevende stem deel aan de vergaderingen.

Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid
North Plaza B - Koning Albert II-laan 7 (4e verd.) • 1210 Brussel
Tel. +32(0)2 553 45 20 • Fax +32(0)2 553 45 23
e-mail: vrwb@vlaanderen.be
website: www.vrwb.vlaanderen.be